

نرخى نهوت له چارهكى كۆتايى ئەمسال و سالى داھاتوودا

05-10-2021

نووسەرەكان

مەحمود بابان

كۆرتە : لەم ھەفتەيەدا نرخى نهوت بەرزترین ئاستى خۆى له نهوت سالى رابردوودا تۆمارکرد و له سەرۆو 81 دۆلارەو مامەلەى پێوهکراو، هاوکات چاوه‌ڕواندەکرێت تاوه‌كو كۆتايى ئەمسال نرخى نهوت روو له بەرزبوونەو ە بێت، ئەویش بەهۆى زستانى سارد و بەرزبوونەى نرخى گازى سرووشتى و گۆرانکاریه‌كان له باشبوونەو ە ئابوورى جيهان و زيادبوونی خواست له هەمبەر خستنه‌روودا، بەلام ئەو ەى جیگەى سەرنجە روژانه و بگه‌ له چەند كاژێرێكدا گۆرانكارى بەسەر نرخى نهوتدا دێت، بۆیه پرسياره سەرەکیه‌كه ئەو ەى ئايا نرخى نهوت له چاره‌كى كۆتايى ئەمسال و سالى داھاتوودا چەند دەبێت و ھۆكاره‌كانى پشت گۆرانكارى نرخ چیه‌ له ئیستا و داھاتوودا؟

مەمۇرود بابان-ناوئەندى لىكۆلپنەوئە رىوودا |

رېپۇرت-4 نرخی نەوت لە چارەكى كۆتايى ئەمسال و سالى داھاتوودا

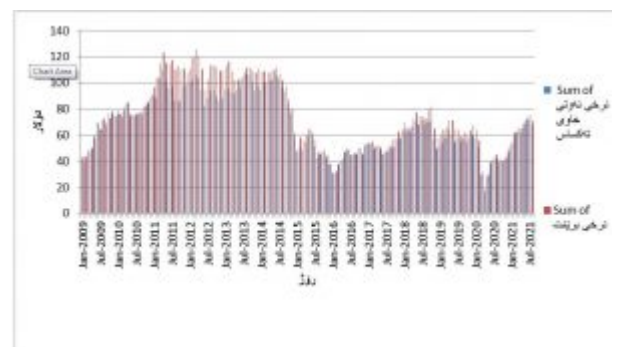
لەم ھەفتەيەدا نرخی نەوت بەرزترين ئاستى خۆي لە ھەوت سالى رابردوودا تۆمارکرد و لە سەروو 81 دۆلارەو مامەلەي پېوھەراو، ھاوکات چاوەپواندەگریت تاوھەكو كۆتايى ئەمسال نرخی نەوت روو لە بەرزبوونەو ھەوت، ئەویش بەھۆي زستانىكى سارد و بەرزبوونەي نرخی گازى سرووشتى و گورپانكارىيەكان لە باشبوونەوئەي ئابوورى جىھان و زىادبوونى خواست لە ھەمبەر خستەپوودا، بەلام ئەوئەي جىگەي سەرنجە روژانە و بگرە لە چەند كاژىرېكدا گورپانكارى بەسەر نرخی نەوتدا دىت، بۆيە پرسىارە سەرەككەيەكە ئەوئەي ئايا نرخی نەوت لە چارەكى كۆتايى ئەمسال و سالى داھاتوودا چەند دەپیت و ھۆكارەكانى پىشت گورپانكارى نرخی چىيە لە ئىستا و داھاتوودا؟

روژى 4ى تشرىنى يەكەمى 2021 و ئاتانى نيو ھاوپەيمانى ئۆپىك پلەس كۆبوونەوئەي مانگانەي خۆيان ئەنجامدا و درېژەيان بەو رىككەوتنى پىشووويان بۆ خستەپو و زىادکردنى نەوت دا، كە 400 ھەزار بەرميل نەوت لەمانگى داھاتوودا، ئەمەش نرخی نەوتى گەياندە سەروو 81 دۆلار لە روژى 5ى تشرىنى يەكەمى 2021دا. ئەوئەي جىگەي سەرنجە ھەندىك لە شارەزايان و راويزكارەكانى كۆمپانىي نەوت و تەنانتە وەزىرى نەوتى عىراق پىشېي دەكەن نرخی نەوت بگاتە سەروو 100 دۆلار بۆ بەرميلېك[1].

لەماوئەي دەيەي رابردوودا بەرزترين نرخی نەوتى برىنت لە 13ى ئادار 2012 تۆماركراو، كە نرخی يەك بەرميل نەوت بە 128.14 دۆلار مامەلەي پېوھەراو و نزمترين نرخی يەك بەرميل نەوتىش لە 21ى نىسان 2021دا بوو، كە نرخی يەك بەرميل نەوت بە 9.12 دۆلار مامەلەي پېوھەراو. ئەمەش دەريدەخات لە دەيەي رابردوودا نىكەي 19 ھىندە بەرزى و نزمى بەخۆوئەي بىنيو. ھەرەوھە بەرزترين نرخی تىپراي مانگانەي يەك بەرميل نەوتى برىنت بە 125.45 دۆلار بوو و لەمانگى ئادار 2012 تۆماركراو، ھەرەوھە نزمترين نرخی تىكپراي مانگانەي يەك بەرميل نەوتى برىنت بە 18.38 دۆلار بوو و لە مانگى نىسان 2020دا تۆماركراو[2]. بۆ زانىنى نرخی مانگانەي نەوتى برىنت و نەوتى خاوي تەكساس پىروانە گرافىك ژمارە 1 لە خوارەو.

لە راستىدا نرخی نەوتى خاوي بەشپوئەيەكى ئاسايى و روژانە بە پىشت بەستەن بەخواست و خستەپو نرخیكەي بەرز و نزمى بەخۆو دەبىنيت، بەردەوامى رىكارەكان و لىكەوتەكانى بلبوونەوئەي كۆرۇناي گورپاو كارىگەري گەورەي لەسەر نرخی نەوت لە چارەكى كۆتايى ئەمسال و سالى داھاتوودا دادەنيت. ھەرەوھە زۆرەي شىكەرەوھەكانى بواري نەوت و كۆمپانىيا راويزكارەكان پىشېينى ئاسايىبوونەوئەي خواستى نەوتى جىھان بۆ سالى 2019 و پىش بلبوونەوئەي كۆرۇنا لەكۆتايى ئەمسال و سالى داھاتوودا دەكەن، ھەرەوھە رايان لانس، سەرۆكى جىبەجىكارى كۆنۇكو فليپس ئامازەي بەوھەردوئە خواست بۆ نەوت دەگەرپتەو پىش سەردەمى كۆرۇنا لە چارەكى كۆتايى ئەمسال يان سەرەتاي سالى داھاتوودا[3]. كە ئەمەش كارىگەري تەواي لەسەر گورپانكارىيەكانى نرخی نەوت لە ئىستا و داھاتوودا دەپیت.

گرافىك 1: گورپانكارىيەكانى نرخی نەوت بۆ ھەربەرميلېك نەوت لە 2009 بۆ 2021 لە مانگىكدا

هۆکاره‌کانی یشت گورانکارییه‌کانی نرخی نه‌وت

له راستیدا هۆکاری پشت گورڼاکارييه کانی بازارې نهوت و نړخی نهوتی برینت و ته کساس زوړن، به لآم ئیستا ده توانین چوار خالی سهره کی که له پشت گورڼاکارييه کانی هم دوایه نړخی نهوتهوه یووه بڅه بڼه پروو، ئهوانیش جیاوازی له خواست بو نهوت له جیهاندا، که بههوی بآووبونهی کورؤنا گوراو (دهلئا) و ئاساییبوونهوهی چالاکیه کان و باشبوونی ئابووری جیهان، که واده کات خواست بو نهوت بهگشتی له ئه مسالدا به قه بارهی 5 ملیون بهرمیل له روژیکدا زیادبکات و بگاته 97.4 ملیون بهرمیلی روژانه، ههروهه بآ سالی داهاتوودا 3.6 ملیون بهرمیل زیادبکات و بگاته 101.0 ملیون بهرمیل له روژیکدا.

خاﻟﯩﻜﻰ ﺩﯨﻜﻪ ﺑﻪﺭﺯﺑﻮﻭﻧﻪﻭﻩﻱ ﺋﺎﺳﺘﻰ ﺑﻪﺭﻫﻪﻣﻬﯩﻨﺎﻧﻰ ﻧﻪﻭﺕ ﻟﻪ ﻻﻳﻪﻥ ﺋﻪﻣﺮﯨﻜﺎﻭﻩ، ﻛﻪ ﻟﻪ ﻣﺎﻭﻩﻱ ﺭﺍﺑﺮﺩﻭﻭﺩﺍ ﺑﻪﮬﯘﻱ ﺑﺎﮬﯘﺯﻩﻭﻩ ﭼﻪﻧﺪ ﻛﯩﻠﯩﮕﻪﻳﻪﻛﻰ ﺑﻪﺭﻫﻪﻣﻬﯩﻨﺎﻧﻰ ﻧﻪﻭﺕ ﺭﺍﻭﻩﺳﺘﺎ ﻭﻩ ﺋﻪﻣﻪﺵ ﻧﺎﺟﯩﮕﺮﯨﻴﻪﻛﻰ ﺧﯩﺴﺘﻪﺑﺎﺯﺍﺭﻩﻭﻩ ﻭﻩ ﺑﻮﻭﻩﮬﯘﻱ ﮔﻮﺭﺍﻧﻜﺎﺭﻱ ﻟﻪ ﻧﺮﺧﻰ ﻧﻪﻭﺗﺪﺍ. ﻟﻪ ﻻﻳﻪﻛﻰ ﺩﯨﻜﻪﻭﻩ، ﺑﻪﺭﺩﻩﻭﺍﻣﻰ ﺑﻪﺭﺯﺑﻮﻭﻧﻪﻭﻩﻱ ﻧﺮﺧﻰ ﻧﻪﻭﺕ ﻭﺍﻳﻜﺮﺩﻭﻭﻩ ﮔﻪﺭﺍﻥ ﻭﻩ ﺑﻪﺭﻫﻪﻣﻬﯩﻨﺎﻧﻰ ﻧﻪﻭﺕ ﻟﻪ ﻧﻪﻭﺗﻰ ﺑﻪﺭﺩﯨﻦ ﻟﻪ ﺋﻪﻣﺮﯨﻜﺎ ﺯﻳﺎﺩﯨﺒﻜﺎﺕ ﻭﻩ ﺩﯨﻠﻨﺎﻳﯩﻴﻪﻛ ﺑﻪ ﻭﻩﺑﻪﺭﮬﯩﻨﻪﺭﻩﮔﺎﻥ ﺑﺪﺍﺕ، ﺳﻪﺭﻩﭘﺎﻱ ﺭﯨﻜﺎﺭﻩ ﺟﻴﺎﻭﺍﺯﻩﻛﺎﻧﻰ ﺋﯧﺪﺍﺭﻩﻱ ﺑﺎﻳﺪﻥ ﺑﯘ ﭘﺎﺭﺍﺳﺘﻨﻰ ﻛﻪﺷﻮﻩﻭﺍ ﻭﻩ ﻭﻩﺑﻪﺭﮬﯩﻨﺎﻥ ﻟﻪ ﻭﺯﻩ ﻧﻮﻳﯩﻮﻭﻩﻛﺎﻧﺪﺍ. ﻟﻪ ﺋﺎﺑﻰ 2018ﺩﺍ ﺋﻪﻣﺮﯨﻜﺎ ﺑﻮﻭﻩ ﮔﻪﻭﺭﻩﺗﺮﯨﻦ ﻭﻩﺑﻪﺭﮬﯩﻨﻪﺭﻱ ﻧﻪﻭﺕ ﻟﻪ ﺋﺎﺳﺘﻰ ﺟﯩﮭﺎﻧﺪﺍ ﻭﻩ ﺗﯩﺸﺮﯨﻨﻰ ﻳﻪﻛﻪﻣﻰ 2019ﺩﺍ ﺑﻪﺭﻫﻪﻣﻬﯩﻨﺎﻧﻰ ﻧﻪﻭﺗﻰ ﺧﺎﻭﻱ ﻧﻪﻣﺮﯨﻜﺎ ﺭﯨﻜﯘﺭﺩﯨﻜﻰ ﺋﻮﭺ ﺗﯘﻣﺎﺭﻛﺮﺩ ﻛﻪ 12.1 ﻣﯩﻠﻴﯘﻥ ﺑﻪﺭﻣﯩﻞ ﺑﻮﻭ ﻟﻪ ﺭﯞﺋﯘﻛﯩﺪﺍ ، ﺋﻪﻣﻪﺵ ﺑﯘ ﻳﻪﻛﻪﻡ ﺟﺎﺭ ﻟﻪ ﺳﺎﻟﻰ 1973ﻭﻩ ﺋﻪﻣﺮﯨﻜﺎ ﻟﻪ ﮬﺎﻭﺭﺩﻩﻛﺎﺭﻱ ﻧﻪﻭﺗﻪﻭﻩ ﺑﻮﻭ ﺑﻪ ﮬﻪﻧﺎﺭﺩﻩﻛﺎﺭﻱ ﻧﻪﻭﺕ، ﭼﺎﻭﻩﭘﻮﺍﻧﺪﻩﻛﺮﯨﺖ ﺋﺎﺳﺘﻰ ﺑﻪﺭﻫﻪﻣﻬﯩﻨﺎﻧﻰ ﻧﻪﻭﺕ ﻟﻪ ﺋﻪﻣﺴﺎﻟﺪﺍ ﺑﻪﺭﺗﯩﻜﯩﺮﺍ 1.3 ﻣﯩﻠﻴﯘﻥ ﺑﻪﺭﻣﯩﻞ ﻟﻪ ﺭﯞﺋﯘﻛﯩﺪﺍ ﻭﻩ ﺋﺎﺳﺘﻰ ﻣﺎﻧﮕﻰ ﺗﻪﻣﻤﻮﻭﺯﺩﺍ ﺑﯩﺖ ﻭﻩ ﺑﯘ ﺳﺎﻟﻰ ﺩﺍﮬﺎﺗﻮﻭﺵ ﻟﻪﺭﯞﺋﯘﻛﯩﺪﺍ 0.4 ﻣﯩﻠﻴﯘﻥ ﺑﻪﺭﻣﯩﻞ ﺯﻳﺎﺩﯨﺒﻜﺎﺕ.

خالى سىيەم رۇلى رېڭخراوى ولاتانى ھەناردەكارى نەوت ئۆيىك، ھەرچەندە ئەمىرىكا رۇلىكى ھەيە، بەلەم بەراورد بە رۇلى ئۆيىك ناكىرىت بۇ پاراستنى بازىرى نەوت، بەردەوام ئۆيىك و ھاوپەيمانەكانى كارىگىرىي گەورەيان لەسەر نرخ و بازىرى نەوت ھەبوو، ئىستىسا سعوودىيە كە بىشەرەوى ئۆيىك دەكات دەوئىت نرخى نەوت بەرزىرت بىتتەو بە بى لەدەستدانى بازارەكە بۇ كۆمىيانى رووسى و ئەمىرىكىيەكان.

خالى كۈتايى و چۈارەم بەرزبۈونەۋەى بەھاي دۆلار لە ئاستى ئىۋودەولەتيدا، لەسالى 2014وہ بازارگاہ ئىۋودەولەتییەكان رۇليان ھەبووہ لە بەرزبۈونەۋەى بەھاي دۆلار، ئەويش بەھۆى ئەۋەى زۆربەى بازارگاہەكان دۆلارەكە ۋەك سەرمايەگوزارلىكى باش و پەناگەيەكى پارىزراۋ بەكاردەھيئن لەدۇخلىكى ناجىگىرى ئابۋورى جيھان و ئەم رەۋشەى ئىستا جيھان پيدا تىدەپەريت. بۇ نموونە لە ماۋەى نيۋان 2013 بۇ 2016 بەھاي دۆلار بەريژەى 30% بەرزبۈوہتەۋە، بەھۆى بريگت و قەرزى يۋانەۋە، لەماۋەى 20 رۇژدا، وانە 3ى ئادار 2020 بۇ 23ى ئادار 2020 بەريژەى 8.4% بەھاكەى بەرزبۈوہتەۋە، ئەميش بەھۆى پانداميكەۋە. لەبەرئەۋەى ھەموو مامەلەكانى نەوت بە دۆلارى ئەمريكى دەكرىت و زۆربەى ولاتانى ھەناردەكارى نەوت پارەكەيان بە دۆلار دەۋىت و بەردەۋامى ناسەقامگىرى ئابۋورى جيھان ۋادەكات ھەر گورانكارىيەكە لە بەھاي دۆلاردا دەيتتە گورانكارى گەۋرە لە نرخی نەوتدا.

ههروهه‌ها، به‌پێی راپۆرتی مانگانه‌ی ئازانسێ نیوده‌وله‌تی و‌زه IEA دوا‌ی سێ مانگ له‌ دابه‌زینی یه‌ك له‌دوا‌ی یه‌كی خواست بۆ نه‌وت به‌هۆی كۆرۇنا‌ی گوراپوه، چاوه‌ڕوانده‌كړیٔ له‌مانگى تشرینی یه‌كه‌مدا 1.6 ملیۆن به‌رمیل خواست بۆ نه‌وت زیادبكات و به‌رده‌وامیٔ زیادبوونی خواست بۆ نه‌وت تاوه‌كو كۆتایی ته‌مسال[4]. هه‌روهه‌ها، به‌پێی هه‌مان راپۆرت به‌رزبوونه‌وه‌ی ریزه‌ی فاكسین له‌ وڵاتاندا واده‌كات گه‌رانه‌وه‌یه‌كی به‌هێز له‌ خواست بۆ نه‌وت له‌سالی داها‌توودا هه‌بیٔ.

تہ نجام

لە کۆتايیدا، لە ئاستىكى نۆودەولەتیدا، نرخى نەوتى خاوى برىنت لە مانگى ئاب ئەمسالدا بە 71 دۆلار بۇ يەك بەرمىل مامەلەى پۆۋەكراۋە، نەمەش 4 دۆلار كەمتر بوۋە لە مانگى تەممووز بۇ ھەر بەرمىلە نەوتىك لە ئەمسالدا. بەپىي ئاسۋى وزەى بەرپۆەبەرايەتى زانىارى ئەمريكا EIA چاۋەپۋاندەكرىت نرخى نەوت تاۋەكو كۆتايى ئەمسال بەتېكرا لەسەروو 71 دۆلار بۇ ھەرمىلىك و لەسالى داھانودا بە تېكراى 66 دۆلار بۇ ھەر بەرمىلىك مامەلەى پۆۋەبركرىت [5]. لەكاتىكدا بەپىي دوايىن راپۇرتى گۆلدىمان ساكس پىشېبىنى دەكات لەكۆتايى ئەمسالدا نرخى نەوت بگاتە 90 دۆلار بۇ ھەر بەرمىلىك، ئەۋىش بەھۋى پىچرانى زنجىرەى دابىنكردن بەھۋى باھۇز و باشبوۋنى بەھىزى خواستەۋە بۇ نەوت، پىشترىش گۆلدىمان ساكس پىشېبىنى ئەۋەى كرىدبو كە نرخى نەوت لەكۆتايى ئەمسالدا دەگاتە سەروو 80 دۆلار. بۇيەش بەھۋى زىستانى سارد و بەرزىۋونەۋەى نرخى گازى سىرووشتى چاۋەپۋاندەكرىت جارەكى كۆتايى ئەمسال نرخى يەك بەرمىل نەوت بگاتە سەروو 85 دۆلار. كەۋاتە بەپىي بىشېبىنىسەكان و رابۇرتى ئاۋانسەكانى بۋارى وزە و كۆمبانا گەۋەكان خواست بۇ نەوت لە

بەرزبۆوئەودا دەبیت و نرخى نەوتیش روو لە بەرزبۆوئەووە لە چارەکی کۆتایی ئەمسال و سالی داهااتوودا.

سەرچاوەکان

[1]

<https://www.reuters.com/business/energy/iraq-oil-minister-says-oil-prices-reaching-100barrel-unsustainable-tv-interview-2021-10-03>

<https://www.iea.org/data-and-statistics/data-product/monthly-oil-price-statistics-2> [2]

<https://www.bnnbloomberg.ca/conocophillips-ceo-sees-pre-covid-oil-demand-returning-in-months-1.1655363> [3]

<https://www.iea.org/reports/oil-market-report-september-2021> [4]

https://www.eia.gov/outlooks/aeo/pdf/AEO_Narrative_2021.pdf [5]